

El drac i el 'gringo'

Hi va haver un temps en què els governs de l'Amèrica Llatina, mancats de liquiditat, acudien al Fons Monetari Internacional (FMI) per demanar l'amarga medecina dels rescats. Però això ja és història. Durant els darrers dotze anys, el gran cicle de l'augment de preus de les matèries primeres ha omplert les arquas de la regió, si bé fins l'autòcrata amb més incontinència fiscal ha pogut comptar amb el talonari xinès.

Ara s'ha acabat el filó. Els preus de les matèries primeres han tornat als valors baixos de la gran recessió del 2008. I el banquer de Pequín està aprenent a dir que no. Veient les cues davant dels supermercats de Caracas, amb escasses existències, i la por dels inversors per un impagament del deute extern del país, aquest mes el president de Veneçuela, Nicolás Maduro, ha viatjat a la Xina per demanar diners en efectiu d'emergència. L'únic que ha aconseguit ha estat una suposada reestructuració dels actuals 20.000 milions de dòlars de crèdits per a inversions a llarg termini.

El viatge de Maduro ha coincidit amb una reunió de ministres d'Estrangers de països llatinoamericans, celebrada a Pequín el 8 i 9 de gener. El president Xi Jinping, que tant l'any passat com l'altre va visitar l'Amèrica Llatina, va dir als seus convidats que abans del 2019 vol que es dupliqui el comerç xinès amb la regió (entre el 2000 i el 2013 va ascendir de 10.000 milions de dòlars a 257.000 milions), i que hi haurà un augment similar de la inversió. El president de l'Equador, Rafael Correa, és un *petròcrata* més prudent, que ha respost a la caiguda dels preus del petroli amb retallades en el pressupost. Correa va tornar de la Xina amb uns préstecs per valor de 7.500 milions de dòlars.

Però ara la Xina ha deixat clar que no està disposada a ser un prestador incondicional d'últim recurs per als mandrosos, encara que assegurin tenir afinitats polítiques, com fa Maduro. Segons Margaret Myers, d'Inter-American Dialogue –un *think tank* de Washington–, especialista en la Xina, els funcionaris xinesos han començat a

Canvis en la geopolítica de l'Amèrica Llatina.

Reproduït amb permís de

The Economist

vigilar de prop com Veneçuela es gasta els préstecs. En publicacions xineses comencen a aflorar les preocupacions d'impagament, afirma Myers.

La consolidació de les relacions entre la Xina i l'Amèrica Llatina coincideix amb altres canvis geopolítics a la regió. L'aspiració de Veneçuela de crear una aliança contra els Estats Units ha fet naufragar la seva economia. La baixada dels ingressos provinents del petroli genera dubtes entorn dels subsidis a disset països del Carib i de l'Amèrica Central que li assegurin un bloc de votació sòlid en les organitzacions internaci-

Després de 10 anys amb la Xina com a reina de l'Amèrica Llatina, els EUA tornen a competir

onals. La reclamació del Brasil d'exercir un lideratge a la regió també està en suspens. L'1 de gener Dilma Rousseff va començar el seu segon mandat amb una votació ajustada, i ha d'afrontar una restricció fiscal i un incapacitant escàndol de corrupció a Petrobras, la companyia petrolera estatal.

Barack Obama, bé que principalment per raons internes, està treballant per mitigar els greuges llatinoamericans contra els Estats Units. La decisió, anunciada el mes passat, de normalitzar les relacions amb Cuba i relaxar el bloqueig de l'illa comunista va ser molt aplaudida. I també ho va ser la seva reforma de la immigració duta a terme per acció executiva. Obama ha restat importància a la "guerra" contra

la droga (molts llatinoamericans es queixaven que era una lluita contra ells). Una altra prova de la nova voluntat de la seva administració de prendre la iniciativa a la regió és una "cimera de l'energia" al Carib, que tindrà lloc a Washington el 26 de gener. Té per objectiu desplegar préstecs multilaterals, ajuda tècnica i inversió privada com a alternativa als subsidis vençolans. L'administració Obama també està mobilitzant ajudes per als països de l'Amèrica Central que fan front a la lluita contra les drogues.

Així doncs, els Estats Units començaran a recuperar el terreny perdut a la regió? Això es podrà mesurar a la Cimera de les Amèriques que es farà a l'abril a Panamà, la primera trobada d'aquesta mena a què assistirà Raúl Castro. Obama vol que a la cimera es debati sobre democràcia i drets humans. Ara l'Amèrica Llatina està preparada per abordar aquest debat, diu Andrés Rozental, del *think tank* Consell Mexicà sobre Afers Estrangers. "Potser no serà la part més pública del que passi a Panamà, però se'n parlarà", afirma Rozental.

Tant els funcionaris xinesos com els nord-americans neguen que competeixin per la influència a l'Amèrica Llatina. Però això és el que sembla. Per als governs d'esquerres, l'oferta xinesa –préstecs, inversió (sobretot en infraestructures), beques i no-interferència en la política– encara resulta atractiva. Davant d'això, els Estats Units ofereixen l'encant dels valors compartits i l'accés al que encara és el mercat més gran del món i la millor font de tecnologia.

Aquestes dues opcions no tenen per què ser excloents. I, en tots dos casos, hi ha friccions. D'una banda, la Xina xucla les matèries primeres de l'Amèrica Llatina i ven més barat que els fabricants americans; i un inversor xinès està construint un canal perjudicial per al medi ambient a l'estil neocolonial a Nicaragua. De l'altra, algunes de les iniciatives d'Obama estan segrestades per un Congrés controlat pels republicans. Però després d'una dècada en què la Xina semblava que era la reina de l'Amèrica Llatina, si més no els Estats Units han començat a competir en aquest nou *Gran Juego*.

Traducció d'Arnau Figueras